

Đặc điểm bú sữa mẹ của trẻ được chăm sóc bằng phương pháp Kangaroo

Ngô Minh Xuân

Đại học Y khoa Phạm Ngọc Thạch, thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt

Mục tiêu: Mô tả đặc điểm bú sữa mẹ của trẻ được chăm sóc bằng phương pháp Kangaroo. **Đối tượng và phương pháp:** Nghiên cứu mô tả tiền cứu hàng loạt ca, trên 120 bệnh nhi sơ sinh nhẹ cân có cân nặng lúc sinh từ 1500g đến 2200g tại Bệnh viện Từ Dũ tham gia phương pháp chăm sóc Kangaroo trong khoảng 14 ngày đầu sau sinh đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh. Phương pháp Kangaroo được chia thành: sớm, trung bình và muộn tùy theo thời điểm thực hiện. **Kết quả:** Nhóm Kangaroo sớm có tỉ lệ bú hoàn toàn bằng sữa mẹ cao nhất (93,3%) và tỉ lệ trẻ phải bú hoàn toàn bằng sữa công thức là thấp nhất (0%) khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Từ khóa: Phương pháp Kangaroo, bú sữa mẹ.

Abstract

Breastfeeding characteristics of neonates with Kangaroo care

Ngô Minh Xuân

Phạm Ngọc Thạch Medical University, Ho Chi Minh city

Objective: To describe the breastfeeding characteristics of neonates with Kangaroo care. **Object and method:** A prospective, descriptive study was conducted with 120 low weight newborn babies (birth weight between 1500 g and 2200 g) at Tu Du Hospital. Those neonates who were between the first 14 days after birth and 40 weeks of age adjustably and cared by Kangaroo method. The Kangaroo care was categorized as early-, median- and late-group depending on the time of carrying out. **Results:** The early Kangaroo group had the highest rate of breastfeeding completely (93.3%) and the lowest rate of bolus intake (0%). The difference was significant ($p < 0.05$).

Key words: Kangaroo care, breastfeeding.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Ngày nay, chăm sóc trẻ sơ sinh đã có những bước tiến vượt bậc và ngày càng phù hợp với các nhu cầu cơ bản sinh học của trẻ sơ sinh. Tuy nhiên, tỉ lệ trẻ sinh non trên thế giới (8 – 10 %) nói chung và Việt Nam (10%) nói riêng vẫn không giảm trong nhiều năm qua [3]. Phương pháp chăm sóc Kangaroo ra đời, đã góp phần không nhỏ cho hoạt động chăm sóc sơ sinh, cải thiện đáng kể sự sống của trẻ sơ sinh nhẹ cân non tháng. Bú hoàn toàn bằng sữa mẹ hay không hoàn toàn bằng sữa mẹ cũng là yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển của trẻ. Hiện nay, ở nước ta chưa có nhiều những nghiên cứu về phương pháp chăm sóc Kangaroo, đặc biệt là về đặc điểm dinh dưỡng cho trẻ theo phương pháp này, do đó chúng tôi thực hiện nghiên cứu này nhằm mục tiêu: “Mô tả đặc điểm bú sữa mẹ của trẻ được chăm sóc bằng phương pháp Kangaroo”.

2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

120 bệnh nhi sơ sinh nhẹ cân có cân nặng lúc sinh

từ 1500 g đến 2200 g tại bệnh viện Từ Dũ tham gia phương pháp chăm sóc Kangaroo trong khoảng 14 ngày đầu sau sinh đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh.

* Tiêu chuẩn lựa chọn

-- Bệnh nhi sơ sinh nhẹ cân có cân nặng lúc sinh từ 1500g đến 2200g sinh tại bệnh viện Từ Dũ tham gia phương pháp chăm sóc Kangaroo trong khoảng 14 ngày đầu sau sinh đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh; Không suy hô hấp trong vòng 2 giờ đầu sau sinh; Không bị dị tật bẩm sinh nặng; Mẹ (hoặc người bảo trợ của trẻ) đồng ý tham gia phương pháp Kangaroo; Mẹ (hoặc người đại diện) có tham gia buổi tập huấn về phương pháp chăm sóc Kangaroo.

* Tiêu chuẩn loại trừ

- Suy hô hấp lúc sinh; Không làm Kangaroo sau 14 ngày tuổi sau sinh; Dị tật bẩm sinh dị tật bẩm sinh nặng: tim bẩm sinh, dị tật đường tiêu hóa, đa dị tật, bất thường hợp sọ, não úng thủy; Đa thai; Mẹ mắc các bệnh: HIV, Siêu vi gan B, Siêu vi gan C; Mẹ (người bảo trợ) từ chối tham gia; Mẹ (hoặc người đại diện) không có tham gia buổi tập huấn về phương pháp chăm sóc Kangaroo.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Thiết kế nghiên cứu:

Mô tả tiền cứu hàng loạt ca.

Biến số nghiên cứu:

- Đặc điểm cách sinh, thời điểm tham gia phương pháp Kangaroo, bú mẹ hoàn toàn, bú hoàn toàn sữa công thức, bú hỗn hợp sữa mẹ và sữa công thức.

Tùy vào thời điểm thực hiện Kangaroo sẽ có các nhóm Kangaroo sau: Kangaroo sớm (≤ 24 giờ sau sinh): trẻ được ấp Kangaroo trong vòng 24 giờ sau sinh. Kangaroo trung bình (1 – 7 ngày sau sinh): trẻ được ấp Kangaroo sau 24 giờ (1 ngày) và trước

và ngay 7 ngày sau sinh. Số còn lại gọi là Kangaroo muộn.

Trong những ngày và giờ đầu sau sinh, trẻ còn nằm trong đơn vị hồi sức sơ sinh, có thể trẻ bú bằng sữa công thức vì người nhà không kịp gởi sữa mẹ cho trẻ, nhưng khi trẻ về với mẹ và được chăm sóc bằng phương pháp Kangaroo, trẻ bú hoàn toàn bằng sữa mẹ, những trường hợp này chúng tôi ghi nhận là bú sữa mẹ hoàn toàn.

Phương pháp xử lý số liệu: số liệu thu thập được nhập và xử lý trên phần mềm thống kê y sinh học SPSS 22.0.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Bảng 1. Phân loại sơ sinh theo cách sinh

Cách sinh	Số trẻ	Tỉ lệ %
Sinh thường	65	54,0
Sinh mổ	55	46,0
Tổng	120	100

Nhận xét: Tỷ lệ sinh thường là 54% (65 trường hợp), sinh mổ là 46% (55 trường hợp).

Bảng 2. Liên quan giữa phương pháp bú và thời gian chăm sóc Kangaroo

Kangaroo n(%)	Sớm (n = 45)	Trung bình (n = 42)	Muộn (n = 33)	Chung (n = 120)
Bú sữa mẹ hoàn toàn	42(93,3)	31(73,8)	3(9,1)	76(63,2)
Bú hỗn hợp	3(6,7)	9(21,4)	24(72,7)	36(30,0)
Bú hoàn toàn sữa công thức	0(0,0)	2(4,8)	6(18,2)	8(6,7)
p	< 0,05			

Nhận xét:

Trong nhóm bú sữa mẹ hoàn toàn, nhóm Kangaroo sớm có tỉ lệ cao nhất là 93,3% và nhóm Kangaroo muộn có tỉ lệ thấp nhất là 9,1%.

Trong nhóm bú hỗn hợp, Kangaroo muộn có tỉ lệ cao nhất là 72,7% và nhóm Kangaroo sớm có tỉ lệ thấp nhất là 6,6%.

Trong nhóm bú sữa công thức, nhóm Kangaroo muộn có tỉ lệ cao nhất là 18,2% và nhóm Kangaroo sớm có tỉ lệ thấp nhất là 0,0%.

Bảng 3.3. Bú mẹ hoàn toàn theo cách sinh

Cách sinh	Sinh thường n(%)	Sinh mổ n(%)	Tổng n(%)
Không bú sữa mẹ hoàn toàn	13(20,0)	31(56,4)	44(37,0)
Bú sữa mẹ hoàn toàn	52(80,0)	24(43,6)	76(63,0)
p	< 0,05		

Nhận xét:

Tỷ lệ trẻ bú mẹ hoàn toàn đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh ở nhóm sinh thường là 80,0%, ở nhóm sinh mổ chỉ có 43,6%, sự khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

4. BÀN LUẬN

Sữa mẹ là nguồn dinh dưỡng quý giá cho trẻ sơ sinh nhẹ cân non tháng nói riêng và cho trẻ nhỏ nói chung [1], [6], [7]. Bộ Y tế Việt Nam đã đưa ra rất nhiều khuyến cáo nuôi con bằng sữa mẹ nhằm khuyến khích các bà mẹ tận dụng nguồn sữa mẹ quý báu này [2].

Trên thế giới có nhiều nghiên cứu của nhiều tác giả về phương pháp chăm sóc Kangaroo, bên cạnh việc phát triển về thể chất của trẻ, phương pháp Kangaroo còn làm gia tăng khuynh hướng bú sữa mẹ của trẻ kéo dài hơn.

Trong nghiên cứu của chúng tôi, tỉ lệ trẻ bú sữa mẹ hoàn toàn trong suốt thời gian thực hiện phương

pháp chăm sóc Kangaroo cho đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh là: 63,2% (76 trẻ/120 trẻ). So sánh với các tác giả khác về bú hoàn toàn sữa mẹ đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh trong phương pháp Kangaroo [4], [5]: Ghavane (2012): 61%; Rojas (2003): 60%; Roberts (2000): 62%. So sánh bú mẹ hoàn toàn đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh giữa các nhóm trong nghiên cứu của chúng tôi cho thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Nhóm Kangaroo sớm trong nghiên cứu của chúng tôi có tỉ lệ bú mẹ hoàn toàn đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh cao nhất 93,3% so với các nhóm Kangaroo khác ($p < 0,05$), so sánh với một số tác giả về tỉ lệ bú mẹ hoàn toàn đến 40 tuần tuổi thai điều chỉnh nhóm Kangaroo sớm [4], [5]: Ali (2009): 94,4%; Suman PN (2008): 97,8%. Trong nghiên cứu của Ali (2009) và Suman PN (2008) trẻ được chăm sóc theo phương pháp Kangaroo sớm ngay tại phòng hồi sức sơ sinh, nghiên cứu của chúng tôi trong điều kiện khoa phòng tại bệnh viện Từ Dũ không cho phép, nên trong vòng 24 giờ đầu sau sinh trẻ được chăm sóc theo các truyền thống tại phòng hồi sức, sau đó về với mẹ tại đơn vị Kangaroo và được chăm sóc theo phương pháp Kangaroo.

Trong nghiên cứu của chúng tôi, nhóm trẻ Kangaroo sớm tỉ lệ bú mẹ hoàn toàn là 95,6% trong khi nhóm trẻ Kangaroo muộn có tỉ lệ bú mẹ hoàn toàn là 9,1% khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Các trẻ trong giai đoạn theo dõi của nghiên cứu, nếu trẻ có dùng thêm sữa công thức bên cạnh việc

bú mẹ, chúng tôi đều ghi nhận là trẻ vừa bú mẹ vừa bú sữa công thức (hỗn hợp).

Trong nghiên cứu của chúng tôi, tỉ lệ trẻ vừa bú mẹ, vừa bú sữa công thức là 30,0%. So sánh giữa các nhóm Kangaroo trong mẫu nghiên cứu, chúng tôi nhận thấy tỉ lệ trẻ vừa bú mẹ vừa bú sữa công thức (hỗn hợp) nhóm Kangaroo sớm là thấp nhất: 6,7% so với nhóm Kangaroo muộn là 72,7% khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Tỉ lệ trẻ bú hoàn toàn sữa công thức trong nghiên cứu của chúng tôi là: 6,7%. Trong đó nhóm Kangaroo muộn có tỉ lệ cao nhất là 18,2% và nhóm Kangaroo sớm có tỉ lệ thấp nhất là 0,0% khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Tỉ lệ trẻ bú hoàn toàn bằng sữa công thức trong nghiên cứu của chúng tôi cao hơn các tác giả, chẳng hạn: Ali (2009): 5,6% [5]; Suman (2008): 2,2% [8], là vì thời gian bắt đầu chăm sóc Kangaroo của các tác giả rất sớm, hầu như ngay giai đoạn trẻ còn nằm trong hồi sức sơ sinh, nên tỉ lệ trẻ bú hoàn toàn bằng sữa công thức thấp hơn chúng tôi.

5. KẾT LUẬN

Phương pháp chăm sóc Kangaroo mang lại hiệu quả rõ rệt trong chăm sóc sơ sinh, kể cả trẻ sinh non. Nhóm Kangaroo sớm có tỉ lệ bú hoàn toàn bằng sữa mẹ cao nhất (93,3%) và tỉ lệ trẻ phải bú hoàn toàn bằng sữa công thức là thấp nhất (0%) khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Huỳnh Thị Duy Hương (2000). Chăm sóc và nuôi dưỡng trẻ sơ sinh. *Nhi khoa tập II, NXB Y học TPHCM*: 253-262.
2. Bộ Y tế (2009). Chăm sóc trẻ bằng phương pháp Kangaroo. Hướng dẫn quốc gia về các dịch vụ chăm sóc sức khỏe sinh sản: 222.
3. Ngô Minh Xuân, Nguyễn Tấn Tài. Tình hình tử vong sơ sinh tại khoa sơ sinh bệnh viện Từ Dũ từ năm 1999 đến 2009. *Tạp chí y khoa thành phố Hồ Chí Minh*, 14(2).
4. Conde-Agudelo A, Diaz-Rossello JL, Belizan JM (2014). Mother care to reduce morbidity and mortality in low birth weight infants. *Cochrane Database of Systematic*

Reviews, Issue 4, Art.No.CD002771.

5. Conde-Agudelo A, Diaz-Rossello JL, Belizan JM (2014). Mother care to reduce morbidity and mortality in low birthweight infants. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (Issue 4, data and analysis): 55-129.
6. Anderson GC (1989). Care and breastfeeding for preterm infants. *Breastfeeding Abstracts*, 9(2): 7-8.
7. Anderson GC (1989). Skin to skin: care in Western Europe. *Journal of Nursing*, 89: 662-666.
8. Suman Rao, Udani R, Nanavati R (2008). Kangaroo mother care for low birth weight infants: a randomized controlled trial. *Indian pediatrics*, 45(1): 17-23.